

Весна Р. Живковић
Градска библиотека у Новом Саду
urednik.gbns@gmail.com

ТИХОМИР ОСТОЈИЋ, НЕСЕБИЧНИ ЕРУДИТА ПРОСВЕТИТЕЉСКОГ ДУХА – ЧАСНИК МАТИЦЕ СРПСКЕ

Сажетак: У раду се истражује однос др Тихомира Остојића (Мали Семиклуш¹, 1865 – Беч, 1921), према Матици српској – најстаријој и једној од најзначајнијих књижевних, културних и научних институција српског народа. Тихомир Остојић је, осим што је био један од часника Матице српске; њен секретар и уредник *Летописа*, делао и као књижевни и позоришни критичар, историчар књижевности, музиколог, филозоф, дописник Академије философских наука, редовни професор и први декан Филозофског факултета у Скопљу. Његови савременици су сагласни у ставу да је Остојић био изузетна личност свог времена: врсни ерудита, прилежни културни и књижевни делатник, борац за реформу Матице српске, човек просветитељских идеала. Имајући у виду обим и разноврсност његових друштвено-политичких активности, фокус овог рада биће на Остојићевој књижевној и културној активности која се односила на рад и деловање знамените националне институције – Матице српске.

Кључне речи: Тихомир Остојић, Матица српска, *Летопис Матице српске*, Српска православна велика гимназија, културна историја Новог Сада

Увод

Личност др Тихомира Остојића², као и његово друштвено-политичко деловање, а посебно његове активности у области националне културе и књижевности, у историјском периоду који је био крајње изазован за српски народ, несумњиво

¹ У писаним изворима изворима Мали Семиклуш се први пут спомиње у првој половини 18. века. У марту 1920. године место добија назив Потиски Свети Никола, а од 1935. назива се Остојићево.

² Тихомир Остојић је 1894. године код др Ватрослава Јагића одбранио докторску тезу о Доситеју Обрадовићу.

сведочи о времену својеврсног националног препорода пречанских Срба, о снази и жељи најумнијих међу њима да допринесу просвећивању свог народа. Рођен у малом банатском месту Остојићево (названо тако управо по њему), које се у то време звало Тиса Сент Миклош (Tisza Szent Miklós), одрастајући у специфичним, и често тегобним, историјским околностима у којима су живели Срби из Хабзбуршке монархије, Остојић је засигурно био свестан значаја неговања националне културе и баштине, те је био „несумњиве патриотске опредељености”.³ Нови Сад је, након пресељења Матице српске у њега, 1864. године постао „средиште оностраног српства”, те је живећи и радећи у њему, Остојић желео и настојао да да свој допринос просвећивању народа и очувању националне књижевности и културе. Његов патриотизам превасходно се огледао у преданом и посвећеном друштвеном и просветитељском раду као и у његовом књижевном стваралаштву, а посебан научни допринос је дао проучавању историје српске књижевности 18. и 19. века. Остојић је аутор више значајних монографија и студија: *Српска књижевност од Велике сеобе до Досићеја Обрадовића* (1905), *Досићеј Обрадовић у Хојову: студија из културне и књижевне историје* (1907), *Историја српско-хрватске књижевности* (1910), *Студије о Бранку Радичевићу* (1917), *Захарије Орфелин: животи и рад му* (1923), *Историја српске књижевности* (1923), *Архивски подаци о Димитрију Давидовићу и бечким српским новинама* (1925), те бројних књижевних приказа: *О Јовану Стерији Појовићу, Манасићке године Досићеја Обрадовића, Оснивање новосадске гимназије: 1810–1910, Новосадске библиотеке: прилози народном просвећивању, Змај Јован Јовановић и Ђорђе Рајковић: на основу њихова и других извора*, и др. Такође, објављивао је и прилоге о разноврсним друштвеним темама и делима из музикологије, као што је књига *Предлози њевачким друштвима и пријатељима српске јуде о издавању зборника српских четворогласних њесама* (1892). Сакупао је, обрађивао и објављивао народне песме, старе црквене и народне мелодије, као и анонимну грађанску лирику.

Остојић је био и члан Одбора Српске читаонице новосадске у неколико наврата: 1891, 1893–1894, 1896. и 1898. године, њен потпредседник у периоду од 1902. до 1903. године и председник првих година 20. века, заступао је Српску читаоницу на Скупштини Друштва Српског народног позоришта и био председник Управног одбора позоришног одсека Позоришног одбора 1904. и 1907. године.

Дакле, можемо закључити да Остојић није био од оних пуких проповедника патриотизма, већ је конкретним делњем задужио српски народ: као секретар Матице српске (1911–1915) и уредник *Летописа Матице српске* (1912–1914), професор Српске православне велике гимназије (1889–1911), члан и потпредседник Српске читаонице новосадске, повереник и добротвор Српске књижевне задруге у Новом

³ Саша Марковић, *Војвођански демократи Тихомир Остојић и Јован Јоца Лалошевић* (Нови Сад: Прометеј: Радио-телевизија Војводине, 2017), 19.

⁴ Тихомир Остојић је у фебруару 1902. у Српској читаоници новосадској (данашњој Градској библиотеци) одржао предавање *Има ли Нови Сад услова да остане средиште оностраног српства*.

Саду, надзорник Српског учитељског конвикта, представник Артистичког одсека Српског народног позоришта, члан Новосадског сокола... Био је уредник и сарадник бројних часописа: *Покреји*, *Трјовачке новине*, *Срјски соко*, *Босанска вила*, *Бранково коло*, *Србобран*, *Савременик*, *Коло*, *Срјски књижевни јласник*, *Сјражилово*, и др. Остојић је и знаменити српски историчар књижевности, књижевни и позоришни критичар, музиколог, филозоф и дописник Академије филозофских наука, те редовни професор и први декан Филозофског факултета у Скопљу.

Остојић је био свестан неповољних историјских околности у којима живи и ствара: „Ми Срби у Угарској допали смо великих невоља, морамо мало по мало да се одричемо својих некадашњих националних идеала” – али иако неретко веома критичан и оштар према сународницима и установама које га представљају, није био песимистичан – „Ипак се ми још осећамо као народ, осећамо у себи воље и снаге да живимо као народ и да се развијамо”.⁵ У складу са тим својим утиском, он је, све док га туберкулоза није опхрвала, енергично, посвећено и неуморно настојао да укаже на проблеме (посебно у Матици српској, али и у ширим друштвеним оквирима), предложи решења, те допринесе културном развоју сопственим ангажовањем усмереним преваходно на културу и књижевност.

Дејињство, школовање и младосћ

Тихомир Остојић је рођен у селу Мали Семиклуш у северном Банату, од оца Радивоја, кројача (пореклом из Сенте), који је рано умро, и мајке Јелисавете, одрасле у свештеничкој кући (ћерка месног пароха Стефана Фирићског). Васа Стајић наводи да се из „укрштаја крви сеоске интелигенције и сеоског занатлије родило бистро дете које ће, у новосадској гимназији, присвојити облике и начине грађанског живота и постати и најбољи историчар и пропагатор наше грађанске културе”.⁶ Јелисаветина сестра Даница јој је, након Радивојеве смрти 1866. године, прилежно помагала да савлада тешке материјалне (не)прилике са којима би се удовица сама тешко носила. Одувек је било тешко послати децу на даље школовање у град, стога је за дивљење Јелисаветино настојање да сину омогући да се образује, уписавши га 1876. године, након завршетка основне школе у Семиклушу, у Српску православну велику гимназију у Новом Саду. И сам Остојић у свом *Дневнику* који је водио од 1881. до 1884. године наводи да му је мајка „све своје распродала” и дошла са њим у Нови Сад где се „бочила и мучила са ђацима” и све то за љубав његову.⁷ Наиме, она је била домаћица у богатијим кућама,

⁵ Тихомир Остојић, *Нови Сад: средиште овозвраној срјства*, прир. Милица Ђуковић (Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2017), 63.

⁶ Васа Стајић, „Тихомир Остојић”, *Летјојис Матице срјске* књ. 313, св. 1-3 (1927): 15-45.

⁷ Тихомир Остојић, *Мој дневник*, прир. Александра Јовановић (Нови Сад: Матица Српска, 2022), 34.

а једно време је и давала часове ђацима. Само годину дана након што је уписао гимназију, Тихомир се нашао у опасности да због финансијских недаћа напусти школу и врати се на село, упркос томе што је био солидан и вредан ученик. Тада му је помогао Јован Грчић (1855–1941), угледни српски књижевник, књижевни, музички и ликовни критичар, преводилац и професор српског, латинског, грчког, мађарског и немачког језика у Гимназији; добротвор који је своју кућу уступао на коришћење сиромашнијим ђацима. У то време није било необично да су ученици који су дошли из других места становали по приватним кућама код пензионера или удовица које су такође школовале своју децу, а гимназијска управа је, као Милитар истиче, „строго водила рачуна где ће и код кога ђаци бити на стану”.⁸ Грчић је открио Остојићев таленат за музику, као и његову спремност за крупније интелектуалне подвиге. Остојић је Гимназију завршио 1884. године, а даље школовање је наставио у Пешти на Филозофском факултету, захваљујући, као и многи младићи тада, стипендији *Текелијанума* – задужбине Саве Текелије. У првом семестру школске 1884/85. године уписао је предавања из руске и старословенске граматике и историју немачке књижевности, историју мађарске књижевности, мађарску граматiku и стилистику, те увод у лингвистику. Милитар наводи да је Остојић редовно ишао на предавања, али да није био задовољан својим пештанским студијама и да је уместо да полаже професорски испит, потражио могућност да продужи студије у Бечу.⁹ Успео је да добије Адамовићеву стипендију која је износила 300 форинти и почетком новембра 1889. године отишао у Беч и на тамошњем Филозофском факултету провео два семестра, слушајући, између осталих предмета, и славистику код др Ватрослава Јегића, чувеног филолога и слависте. Код њега је и одбранио докторску тезу о Доситеју Обрадовићу 1894. године. Након тога, уследио је повратак у Нови Сад, у Гимназију чији је некада био ученик, где је најпре радио као предавач, а потом од 1890. као суплент и коначно, од 1894. као редовни професор. Предавао је српски и мађарски језик, био је и својеврсни полиглота; говорио је немачки, руски и француски језик, а познавао латински и грчки. Остојић, као млад, образован човек који је „видео света”, при том маркантног и отменог изгледа, веома музикалан, био је радо виђен гост на градским забавама. Наиме, Милитар запажа да се музички живот у Новом Саду „знатно подигао” крајем прошлог века, а да се поред младих Новосађана, музичких аматера, осим Виде Вулков Варађанин и Иване Гостовић, на клавиру истицао и Тихомир Остојић.¹⁰ И учитељ Ненад Рајић истиче да је Остојић био врло музикалан и да је лепо свирао на „гласовиру, хармонијуму, виолини, фрули, гајдама и

⁸ Трива Милитар, *Нови Сад на раскрсници минулој и садањег века*, прир. Живко Марковић (Нови Сад: Градска библиотека, 2000), 95.

⁹ Трива Милитар, „Школовање Тихомира Остојића”, *Зборник Мајице српске за књижевности и језик* књ. 13/1 (1965): 91–119.

¹⁰ Милитар, *Нови Сад на раскрсници...*, 113.

др Тихомир Остојић (Мали Семиклуш,
1865 – Беч, 1921)¹³

свим тамбурама”.¹¹ Очито да је Остојић уживао симпатије и уважавање и младих Новосађана, те др Марко Малетин бележи да је „једнодушан суд о њему гласио, углавном: врло спреман у струци, изврстан наставник, строг али праведан, а уз то још и писац”, те да гимназијалци нису престајали да га посматрају, „увек радознано, скоро са усхићењем” и да је све на њему привлачило њихову пажњу „високи и витки стас”, као и „сигурни и гипки ход”, те „озбиљан лик”.¹²

Међутим, Остојић као искрен и отворен човек, идеалистичких стремљења, чија су „два основна постулата егзистенцијалног, научног и културног програма” били „тежња за просвећивањем народа и борба против дилентатизма”¹⁴ није могао да се помири са друштвеним приликама Новог Сада у то време, те их је неуморно критиковао. На једном предавању које је 1902. године одржао у Српској читаоници, Остојић је изјавио да „нашем Новом Саду много недостаје и да новосадско

српско друштво има крупних мана” да је „можда чак и у декаденцији”¹⁵, а за Матицу српску је констатовао да „болује” и да јој је потребно „радикално лечење” које подразумева „реформу која почива на стварној подлози” и која „води рачуна о средини Матичиној и снагама којима та средина располаже”.¹⁶ Наиме, Остојић је био снажан поборник просветитељских и модернистичких идеја, па отуда и његово поимање традиције као „потпуно бескорисне”¹⁷, као и његови прогресивни ставови који нису били уобичајени за једну прилично конвенционалну средину каква је крајем 19. и почетком 20. века била новосадска.

¹¹ „Сећања Остојићевих ђака из новосадске гимназије”, *Зборник Матице српске за књижевност и језик* књ. 13/1 (1965): 109-116.

¹² Марко Малетин, „Тихомир Остојић, узор новосадских ђака пре Првог светског рата”, *Зборник Матице српске за књижевност и језик* књ. 13/1 (1965): 122-154.

¹³ Извор: SANU-F 376, 376/1-Zg.

¹⁴ Остојић, *Нови Сад: средишње...*, 10.

¹⁵ Исто, 43.

¹⁶ Исто, 88-89.

¹⁷ Марковић, *Војвођански демократи...*, 20.

Борац за реформу Маџице српске

Остојић је, као образован, свестран и амбициозан човек динамичног духа, још од ране младости показивао интересовање за рад и деловање Матице српске, и већ тад се „брижљиво припремао да уплови у њене мирне воде и да их немилосрдно узбурка”.¹⁸ Члан Матице српске и сарадник *Летописа Маџице српске* био је већ од 1896. године. Две године касније постао је члан Књижевног одељења Матице, а од 1900. члан редакције за издавање Библиотеке *Књије за народ* Матице српске¹⁹. Такође, уређивао је и Календар Матице српске. Остојић је превасходно желео да Матица ојача свој просветитељски утицај у народу и сматрао да интелигенција мора знати чему хоће народ да обучи, те нагласио: „Ми не живимо као у каквом летњиковцу да се можемо одавати забави и разоноди. Ми живимо као у опседнутом граду”.²⁰ Остојић је књигу сматрао „једним од најважнијих носилаца образованости” и увиђао значај књижница и библиотека – „добро уређене, лако приступачне библиотеке сматрају се данас као просветни институти првог реда”.²¹ Био је добронамерно критичан према раду Матице српске. „Заиста, кад човек одмери Матичин рад мером која доликује таком друштву, не може бити с њом задовољан” – сматрајући је гломазним апаратом који није продуктиван – „... неколико професора београдских могу да продукују више рада него Матица” и организацијом која „куња”.²² Ипак, као човек који није био површних размишљања, увиђао да је проблем комплексан, те да се за „књижеван неуспех Матичин” не може окривити само њена управа, већ да „корен злу лежи много дубље”, и да га треба потражити у средини у којој је Матица смештена, у друштву из којег она добија своје чланове и из којег узима своје раднике.²³ Он је то друштво видео као средину која деморализује, и сматрао да физиономија тог друштва показује ове црте: „Ми уопће мало радимо, не волимо рад, лењи смо”, и да наш рад не руководе „велике идеје, широки и далеки погледи, опћа корист”.²⁴ Уопштено, у свом тексту *Од чега болује Маџица српска* Остојић детаљно разматра проблеме са којима се Матица тада суочавала. Сматрао је да Књижевно одељење Матице има дужност да се брине о њеним књижевним издањима, о правцу рада и о реформи.

¹⁸ Живан Милисавац, „Тихомир Остојић, реформатор Матице српске”, *Зборник Маџице српске за књижевност и језик* књ. 13/1 (1965): 170-198.

¹⁹ Едиција *Књије за народ* се састојала од 161 књиге просветитељског типа из области здравства, пољопривреде, педагогије, етнологије, историје књижевности, а излазила је од 1885. па све до 1932. године, захваљујући средствима из фонда Петра Коњевића, српског трговца и добротвора.

²⁰ Марковић, *Војвођански демократи...*, 58.

²¹ Остојић, *Нови Саг: средишње...*, 231.

²² Исто, 62-64.

²³ Исто, 66.

²⁴ Исто, 67.

Новосадска група чланова Књижевног одељења, чији члан је, између осталих, био и Остојић, изнела је предлог за одређивање положаја Матице српске: да „Матица из оснивања Српске и Југословенске академије, Матице хрватске и Српске књижевне задруге извуче конзеквенције”, тј. да не узима у свој програм оне послове које поменуте институције по свом положају или средствима могу боље радити него Матица, него да она постане обласно књижевно-научно друштво за Србе ове државе, нарочито Угарске, затим да „Матичина издања треба да буду сувремена” и да нас „морају руководити практична и економна начела. Не треба да предузимамо послове, који премашују нашу материјалну снагу и да увек гледамо на корист и способност читалаца”.²⁵

Крајем 19. века Остојић је окупио око себе групу млађих интелектуалаца који су прижељкивали и захтевали реформе у српском друштву, а посебно у Матици српској. Заједно са историчарима Јованом Радонићем, Станојем Станојевићем и Милутином Јакшићем (тзв. „покреташима”) основао је 1899. године часопис *Покреј*, који је повремено излазио све до 1912. године (укупно шест свезака). У њему су објављивани текстови у којима је, између осталог, анализиран рад Матице српске, као и рад *Лейхойса* и Библиотеке Матице српске. У већини текстова захтевана је реформа и реорганизација Матице српске, јер су поменути интелектуалци сматрали да само њеним јачањем Нови Сад може постати културно и политичко средиште Срба у Угарској. Такође, сматрали су и да Библиотека Матице српске мора да иде у корак са временом и да је неопходно да њом руководи стручан библиотекар који ће извршити правилну каталогизацију. Између осталих, једна од значајнијих Остојићевих примедби на рад Библиотеке односила се на то што су се све књиге из фонда које су биле на латиници стављене под назив „хрватске књиге”, тако да су у хрватске писце убројани српски књижевници: Матавуљ, Стојан Новаковић, Његош и други.²⁶

Након откривене велике новчане проневере у Матици српској, Остојић је 1911. године изабран за њеног секретара, коначно добивши прилику да изведе промене за које је сматрао да су неопходне када је у питању рад ове важне националне установе чијег значаја је Остојић и те како био свестан, али за коју је сматрао да недовољно користи свој утицај. Његов план је подразумевао обезбеђивање редовног излажења *Лейхойса* и подизање квалитета радова у часопису, оснивање стручних одбора ради подстицања народног просвећивања и научноистраживачког рада у окриљу Матице, редовно издавање научних публикација, књижевних дела и поучне литературе и организовање продаје Матичиних издања путем претплате и преко повереника. Спровodeћи дуго ишчекиване реформе осмишљене још крајем 19. века, Остојић је наредне три године у Матици образовао саветодавна стручна тела, „зборове” за: просвећивање, уметност, историју, антропогеографију и етнологију, српски језик, а планирао је да оснује слична тела и за педагогију,

²⁵ Исто, 100-101.

²⁶ Милисавац, Нав. дело.

привреду и социологију. Предложио је измене у стипендирању студената и активно радио на придобијању новог чланства, као и на унапређењу едиције *Књије за народ*. Током 1913. и 1914. године обилази Војводину ради организације повереника и „увек успева да Матици прибави и већи број чланова и по неколико позданих пропагатора књига”.²⁷ И из Остојићевих писама писцу и филозофу Васи Стајићу (послатих углавном од 1911. до 1913. године), може се закључити у којој мери га је закупљала брига о Матици српској и о њеној реорганизацији. Стајић је забележио: „За сто година свога живота, Матица српска је једва имала члана и сарадника који би био себи израдио тако одређено схватање о позиву Матице и о начинима и могућностима да она својим дужностима према народу и култури одговори, као што је то себи израдио Тихомир Остојић”.²⁸ Нажалост, у реализацији свих идеја, Остојића је спречио почетак Првог светског рата, када се он, као истакнути српски интелектуалац нашао под присмотром угарских власти и био изложен претњама и притисцима, па чак и оптужен од стране Председништва Матице српске да вређа интересе Угарске државе. Достојанствено је поднео оставку на место секретара Матице српске у априлу 1915. године, а још пре тога је, у септембру 1914, интерниран у мађарски град Баја, а затим и у Стони Београд (Секешфехервар). Након што се 1917. вратио у Нови Сад, у Матици српској је дочекан са уважавањем и поново је именован за њеног секретара. Међутим, туберкулоза га је спречавала да се агилније ангажује, а када му је понуђено место професора и првог декана Филозофског факултета у Скопљу, одлучио је да позив прихвати. Недуго потом, преминуо је у бечком санаторијуму у својој 56. години.

На крају, може се закључити да, иако Остојићеви циљеви формулисани у *Правилима*²⁹ нису у потпуности извршени и због недостатка материјалних средстава и због почетка Првог светског рата, и његове интернације, а касније и болести, ипак се његова активност у Матици српској од 1911. до 1914. године може сагледати као „амбициозно постављен, савесно спровођен и родољубив план о просвећивању народа и претварању Новог Сада у културно средиште северног српства”.³⁰

Уредник Лейхойиса Мајице српске

Остојић је још као ученик Велике српске гимназије исказивао дивљење и поштовање према *Лейхойису Мајице српске*, те у свом *Дневнику* бележи: „Ах, у том *Лейхойису* од новијег доба има се баш шта читати. Баш вреди. Та у њему ради најбоље снаге. То је увет наше новије књижевности”, те истиче и разноврсност

²⁷ Исто.

²⁸ Стајић, Нав. дело.

²⁹ Остојић је био претежни састављач *Правила за организацију и рад сиручних зборова у Књижевном одељењу Мајице српске*.

³⁰ Остојић, *Нови Сад*..., 30.

садржаја: „Кад узме човек па га добро промотри, ту ти има и поуке из природних наука, забаве, биографија, старина српских критика па и песама”.³¹ Дакле, јасно је да је био свестан одговорности коју преузима када је 1912. године постао уредник *Лейојиса*. Остојић се тад једним подужим текстом обратио читаоцима, у ком наводи да није „ни за часак у неизвесности о тежини и величини своје нове дужности” и да је био „један од најстрожих критичара правца и програма Матицина рада”, те да се лако може догодити да ће јавност од њега више тражити него што би од неког другог. Такође, истиче да је његов циљ „стваран и трајан успех у културној мисији Матице српске”. Као главни проблем у раду *Лейојиса* истицао је њен однос према Вуковој реформи, па чак као „фаталан” за *Лейојис*, Матицу и за нашу књижевност, наводећи да је *Лейојис* временом постао „права кула књижевних противника Вукових”.³²

Већ у првом броју *Лейојиса* по ступању на дужност уредника, Тихомир је дао свој допринос у виду текстова: *Спогодина ња њрослава Д. Обрадовића* (на основу говора који је одржан на свечаној седници Књижевног одељења Матице српске) и *Позоришни њрејед. Глосе на рад Народної Позоришња у Новом Саду у сезони 1911/1912*, у коме изражава незадовољство што се управа Позоришта одлучила за оперете, које „нису уметничко дело него средство за забаву и разоноду”. Наиме, он је сматрао да је људима који живе у „плиткоћи паланачког живота”, за разлику од становника „великих вароши где је живот до очајања озбиљан”, неопходно да понекад затегну живце „перципирањем озбиљне радње, пуне високих циљева и великих идеја”.³³ Са таквом праксом је наставио и касније, те је објавио радове: *Једно важно културно и социјално њишњање*, у ком критички анализира српско друштво у Угарској, и *Народна мисао, идеја ослобођења и уједињења у историји и књижевности Војводине*, као и приказе књига других аутора.

Да је Остојић био решен да мења садржај и концепт *Лейојиса* наглашава и Ђуковић: „Када је преузео уређивање *Лейојиса* *Матице српске* намера Тихомира Остојића била је да за *Лейојис* пишу, у највећем броју, писци из Војводине (прву свеску за 1912. годину Тихомир Остојић желео је да попуни прилозима искључиво писаца из Војводине), а разлози су били књижевне природе – Остојић је желео да *Летопис Матице српске* „покаже” шта Војводина има да понуди, на литерарном плану”.³⁴

У бројевима које је он уређивао, приметан је знатан број радова који имају научну вредност и који разматрају друштвене проблеме са стручног аспекта.

³¹ Остојић, *Мој дневник*, 31.

³² Тихомир Остојић, „Приступ новог уредника”, *Лейојис* *Матице српске* год. 87, књ. 285, бр. 1 (1912): 1-22

³³ Тихомир Остојић, „Позоришни преглед. Глосе на рад Народнoг Позоришта у Новом Саду”, *Лейојис* *Матице српске* год. 87, књ. 285, бр. 1 (1912): 78-81.

³⁴ Милица В. Ђуковић, „Тихомир Остојић и српска књижевна периодика” (докторска дис., Филолошки факултет, 2020), приступљено 14. 7. 2023, <https://nardus.mpn.gov.rs/bitstream/handle/123456789/18023/Disertacija.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Навешћемо само неке од њих: *О архитектури и умјетничком обрџу* Косте Страјнића, *Песништво и родољубље* Васе Стајића, *Друштвени рад и култура* Радивоја Врховца, *Садашње стање наше аџарне џривреде* Радослава Марковића, *Литерарна умјетност* Марка Цара, *Орјанизација народној џросвећивања* Мирка М. Косића, и др. У складу са Остојићевим еманципованим гледиштима, један текст разматра и сексуалност: *О сексуалном џишћању* др Лазе Марковића. Очита Остојићева намера била је да подигне разину квалитета самог садржаја *Летћојиса*, да га осавремени и учини виталнијим.

Тихомир Остојић је био уредник *Летћојиса* од 1912. године, па све до почетка Првог светског рата (укупно 15 свезака), а нарочито је учинио садржајнијом рубрику *Белешке* у којој су објављивани текстови о књижевности и језику, књижничарству, лепој књижевности, драматургији, народној поезији, привредно-социјалним питањима... Упркос неповољној финансијској ситуацији у којој се Матица нашла након већ споменуте проневере новца, Остојић је успевао да, истовремено, модернизује и обогати садржај *Летћојиса*, и настави континуитет који је постојао током читаве историје његовог постојања.

Закључак

Тихомир Остојић је био једна од оних знаменитих историјских личности која је својим знањем, али и сопственим несребичним ангажовањем, настојала да допринесе свеопштем, превасходно културном развџтку свог народа. У научним круговима уврежено је мишљење да је он био неуморни делатник када је у питању национални и просветитељски рад који се посебно односио на Матицу српску на размеђи између 19. и 20. века. Остојић се према Новом Саду односио као према књижевном, културном и просветном центру пречанских Срба, а Матицу српску је сматрао њиховом најзначајнијом установом од које зависи целокупан друштвени напредак, те је пожељно искључиво у том контексту доживљавати његов понекад преоштар критичарски тон. Несумњиво да је предано размишљао о просвећивању српског народа и био својеврсни носилац народног препорода, интелектуалац који није давао само предлоге, већ је био спреман и да их реализује, а личним примером је пружио образац понашања и делања истинског родољуба.

Литература

1. Ćuković, Milica V. „Tihomir Ostojić i srpska književna periodika”. Doktorska dis., Filološki fakultet, Beograd, 2020. Pristupljeno 14. 7. 2023. <https://nardus.mpn.gov.rs/bitstream/handle/123456789/18023/Disertacija.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. (na ćirilici)
2. Maletin, Marko. „Tihomir Ostojić, uzor novosadskih đaka pre Prvog svetskog rata”. *Zbornik Matice srpske za književnost i jezik* knj. 13/1 (1965): 122-154. (na ćirilici)
3. Marković, Saša. *Vojvođanski demokrati Tihomir Ostojić i Jovan Joca Lalošević*. Novi Sad: Prometej: Radio-televizija Vojvodine, 2017. (na ćirilici)
4. Milisavac, Živan. „Tihomir Ostojić, reformator Matice srpske”. *Zbornik Matice srpske za književnost i jezik* knj. 13/1 (1965): 170-198. (na ćirilici)
5. Militar, Triva. *Novi Sad na raskrsnici minulog i sadanjeg veka*. prir. Živko Marković. Novi Sad: Gradska biblioteka, 2000. (na ćirilici).
6. Militar, Triva. „Školovanje Tihomira Ostojića”. *Zbornik Matice srpske za književnost i jezik* knj. 13/1(1965): 91-119. (na ćirilici)
7. Ostojić, Tihomir. *Moj dnevnik*. prir. Aleksandra Jovanović. Novi Sad: Matica Srpska, 2022. (na ćirilici)
8. Ostojić, Tihomir. *Novi Sad: središte ovostranog srpstva*. prir. Milica Ćuković. Novi Sad: Gradska biblioteka u Novom Sadu, 2017. (na ćirilici)
9. Ostojić, Tihomir. „Pozorišni pregled. Glose na rad Narodnog Pozorišta u Novom Sadu”. *Letopis Matice srpske* knj. 285, sv. 1 (1912): 78-81. (na ćirilici)
10. Ostojić, Tihomir. „Pristup novoga urednika”. *Letopis Matice srpske* knj. 285, sv. 1 (1912): 1-22. (na ćirilici)
11. „Sećanja Ostojićevih đaka iz Novosadske gimnazije”. *Zbornik Matice srpske za književnost i jezik* knj. 13/1 (1965): 109-116. (na ćirilici)
12. Stajić, Vasa, „Tihomir Ostojić”. *Letopis Matice srpske* knj. 313, sv. 1-3 (1927): 15-45. (na ćirilici)

TIHOMIR OSTOJIĆ, SELFLESS ERUDITE OF ENLIGHTENED SPIRIT –
THE OFFICER OF MATICA SRPSKA

Summary

This paper investigates the attitude of Tihomir Ostojić, PhD (Mali Semikluš, 1865 – Vienna, 1921) towards Matica Srpska – the oldest and one of the most important literary, cultural and scientific institutions of the Serbian people. Apart from being one of Matica Srpska officers, its secretary and the editor of *Letopis*, he was also a literary and theatre critic, literary historian, musicologist, philosopher, correspondent of the Academy of Philosophical Sciences, tenured professor and the first dean of the Faculty of Philosophy in Skopje. His contemporaries agree with the opinion that Ostojić was an extraordinary person of his time, exquisite erudite, diligent cultural and literary worker, fighter for Matica Srpska reform and a man of enlightened ideals. Having in mind the scope and versatility of his social and political activities, the paper focuses on Ostojić's literary and cultural activities that had to do with the activities of this eminent national institution – Matica Srpska.

Keywords: Tihomir Ostojić, Matica Srpska, Letopis Matice srpske, Serbian Orthodox Great Gymnasium, cultural history, Novi Sad

Vesna R. Živković